

FAMILIE-/ARVERET – REEKSAMEN AUGUST 2021

Opgave nr. 1

Det ugifte par, Mie og Harriet, mødtes i år 2000, og Harriet købte straks derefter en ejerlejlighed, som de flyttede ind i. Hun fik råd til udbetalingen ved at bruge en arv efter sine forældre på 50.000 kr., mens Mie spædede de sidste 50.000 kr. til fra en opsparing. De levede gennem alle årene primært af Mies lønindtægt, da Harriet havde usikker indkomst fra sin online børnetøjsbutik, som Mie, der var handelsuddannet, flittigt gik til hånd i. De skrev testamente til fordel for hinanden, da Harriet i februar 2014 fødte deres fælles barn, Dina. Mie og Harriet underskrev ved fødslen en omsorgs- og ansvarserklæring.

Harriet forlod i starten af november 2015 Mie til fordel for Mikkel. Hun ønskede at ændre registreringen af Mie som Dinas medmor, fordi hun håbede, at Mikkel ville tage Dina til sig som sin egen, men Mie modsatte sig. Harriet havde et kontant bankindestående på 1.000.000 kr. efter at have solgt sin online-butik pga. Dinas fødsel. Mie, der ikke ejede noget af betydning, mente, at de som følge af det langvarige samliv skulle dele som om, de var gift. Mie mente også, at hun havde ret til halvdelen af værdien af Harriets ejerlejlighed, der havde en friværdi på 1.500.000 kr.

A: Mie henvendte sig til en advokat for at få svar på, om hun havde ret til fortsat at være Dinas medmor? Om hun var berettiget til noget af Harriets formue? Og om hun var nødt til at skrive et nyt testamente, nu da hun ikke længere ville testere noget til Harriet?

Mikkel og Harriet giftede sig i august 2017 og havde fælles økonomi. De flyttede sammen i Mikkels landejendom, og Harriet investerede 800.000 kr. i en omfattende renovering af Mikkels landejendom, der dog kun steg 400.000 kr. i værdi, da flere af ændringerne var tilpasset parrets særlige ønsker, men ikke var værdiforbedrende. De havde aftalt, at Harriet skulle beholde ejerlejligheden, som hun lejede ud til Mie. Ægtefællerne oprettede i den forbindelse en formgyldig ægtepagt, efter hvilken ejerlejligheden skulle være Harriets

fuldstændigt særeje, dog sådan at indtægterne deraf skulle være delingsformue, og Mikkels landejendom skulle være brøkdels-særeje med $\frac{1}{2}$ som delingsformue og $\frac{1}{2}$ som fuldstændigt særeje.

I 2018 havde Harriet sparet 100.000 kr. op af udlejningsindtægterne, som hun anvendte til at forbedre lejlighedens badeværelse, hvorved lejlighedens værdi steg med 80.000 kr.

Mikkel og Harriet indgav begæring om skilsmisse d. 1. juli 2021. Mikkels landejendom havde da en værdi af 2.000.000 kr. Han ejede ikke andet, men havde opbygget en gæld på sin dankortkonto på 60.000 kr., da han havde haft en periode på 6 mdr. uden job i 2020 pga. coronanedlukning. Pengene var gået til at dække Mikkels andel af parrets almindelige løbende udgifter, da han ikke var berettiget til hverken dagpenge eller kontanthjælp. Harriet havde stadig sin ejerlejlighed, der ligeledes var ubehæftet og havde en værdi af 3.000.000 kr., samt en bankkonto med indtægter fra udlejningen på 95.000 kr. og en lønkonto med et indestående på i alt 200.000 kr.

B: Hvordan skal boet deles kvantitativt på dagen for begæring om skilsmisse, når der ønskes fuld og endelig afregning med udgangspunkt i, at de begge beholder egne aktiver?

Løsningsvejledning til opgave nr. 1 (familieret):

A:

Har Mie ret til fortsat at være medmor?

Som medmor er man et barns retlige forælder, når man sammen med barnets mor har underskrevet en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. BL § 3 b. *Det vil være en fejl at henvise til § 3 a, da Mie og Harriet ikke er gift eller registrerede partnere.* Det kan Harriet ikke ændre på, selv om hun måtte ønske, at hendes nye kæreste skal fungere som datterens far. Fristen for at gøre indsigelse mod registreringen af Mie som medmor var på 6 mdr. fra fødslen af Dina, og er således sprunget, da Harriet forlader Mie. En evt. genoptagelse af medmoderskabet kræver enighed mellem moderen og medmoderen jf. BL § 22 stk. 2, og selv hvis dette skulle være tilfældet, kan sagen kun genoptages, hvis der er udsigt til, at barnet får en anden far eller medmor, hvilket der ikke er i denne sag. Betingelserne er strenge, og Harriets ønske om at skabe plads til en potentiel stedbarnsadooption lever slet ikke op til disse. Mie er derfor stadig medmor til Dina også efter bruddet. *Da adgangen til at ændre på medmoderskabet er udelukket allerede som følge af den manglende enighed, er det ikke et krav, at den studerende også beskæftiger sig med stk. 3. En del studerende har anvendt reglerne om forældremyndighed på spørgsmålet, hvilket er en fejl, da spørgsmålet om status som retlig forælder principielt er uafhængigt af spørgsmålet om forældremyndighed, om end udgangspunktet er, at de retlige forældre også har (del i) forældremyndigheden over barnet.*

Familieret 2019, s.28 ff. og 34 f.

Har Mie ret til noget af Harriets formue?

Mie har overdraget et beløb på 50.000 kr. til Harriet, da Harriet købte sin ejerlejlighed. Der er ikke noget, der tyder på, at parret har forholdt sig til, hvilken type overdragelse, der er tale om, hvorfor der ikke er basis for at kalde det hverken lån eller gave. Da Mie led et tab, og Harriet havde en gevinst i forbindelse med overdragelsen, kan Mie gøre et krav gældende efter almindelige formueretlige regler om berigelse. Kravet vil i denne situation svare til Mies tab, idet Harriets fortjeneste svarer til tabet. Mie har således krav på 50.000 kr. i den anledning. Dertil kommer, at hun dels har båret de største forsørgelsesbyrder under samlivet, dels har hjulpet Harriet med at opbygge en succesfuld børnetøjsforretning. Det gør hende ikke berettiget til halvdelen af Harriets formue, men det følger af retspraksis, at hun nok må kunne tilkendes et mindre beløb som kompensation for, at hun har bidraget til, at Harriet har kunnet opbygge en betydelig formue. Det forventes ikke, at den studerende gør sig tanker om beløbets størrelse.

Familieret 2019, s. 332 ff. og 339 ff.

Er Mie nødt til at skrive et nyt testamente?

Mie behøver ikke at tilbagekalde testamentet, da det som udgangspunkt bortfalder som følge af bristende forudsætninger i form af samlivets ophør, jf. AL § 67 stk. 3. Der foreligger ingen oplysninger i opgaven der peger i retning af, at dette udgangspunkt skal fraviges i den konkrete sag. *Man kan naturligvis pege på, at det altid vil være det sikreste at*

*gøre, men det er vigtigt, at den studerende før noget sådant evt. nævnes, viser kendskab til og kan anvende AL § 67, stk. 3.
Arveret 2018 s. 214.*

B: Hvordan skal boet deles, når de begge ønsker mest muligt?

Ægtefællernes formueordning:

Mikkel har genstandsbestemt brøkdelsæreje for sin landejendom, jf. § 12, stk. 2, nr. 3, hvorved der er fuldstændigt særeje jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 2 for halvdel af ejendommen. Harriet har fuldstændigt genstandsbestemt særeje for ejerlejligheden, jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 2 og § 12, stk. 2 nr. 1, dog således at indtægterne heraf er delingsformue, jf. ÆFL § 25 stk. 2 og § 5. Derudover har ægtefællerne delingsformue jf. ÆFL § 5.

Mikkels dankortgæld er forbrugsgæld, der efter ÆFL § 29, stk. 3 skal fradrages forholdsmæssigt i hans delingsformue og særeje. I dette tilfælde har Mikkel kun én formuetype, nemlig brøkdelsæreje, hvorfor fordelingen populært sagt ”giver sig selv”, da gælden skal følge brøkdelsærejet. Halvdelen af gælden skal derfor fradrages i særejet og halvdel i delingsformuen.

Familieret 2019, s. 141 ff. og 264 ff.

De 800.000 kr. til renovering af landejendommen

Parret har ikke aftalt noget i forbindelse med anvendelsen af de 800.000 kr. til renoveringen. Det er derfor ikke muligt at indfortolke hverken en låneaftale eller en gavehensigt, og Harriet må derfor rejse et krav om kompensation efter almindelige formueretlige regler om berigelse. Harriets tab er på 800.000 kr., men Mikkels berigelse er kun på det halve, nemlig 400.000 kr., hvorfor kravet kun er på 400.000 kr. *Bemærk, at de forbedringer, der ikke øgede værdien af ejendommen, er tilpasset parrets fælles, særlige ønsker, og kan derfor ikke udgøre misbrug af rådighed, det vil derfor være en klar fejl at antage dette.* Mikkel har således en gældspost på dette beløb, der er stiftet med henblik på at forbedre og vedligeholde et aktiv i brøkdelsæreje. Gælden skal derfor fradrages med halvdel i delingsformuen jf. ÆFL § 29, stk. 1, 2. pkt., og den anden halvdel i særejet jf. ÆFL § 29 stk. 2. Harriet har et krav på samme beløb, som skal fremgå i hendes delingsformue, da midlerne ikke stammer fra aktiver, der kan friholdes fra deling jf. ÆFL § 26 modsætningsvis.

Familieret 2019, s. 227 ff.

De 100.000 kr., som Harriet anvender til renovering af ejerlejligheden

Da Harriet anvender indtægter fra udlejningen til at renovere ejerlejligheden for, anvender hun delingsformuemidler til at forbedre sit særeje for, og har derved forringet sin delingsformue væsentligt til skade for Mikkel, jf. ÆFL § 38, stk. 1. Mikkel kan derfor rejse et reguleringskrav på formindskelsen af delingsformuen, dvs. på 100.000 kr., jf. ÆFL § 38, stk. 1, 2. pkt. Det er i den forbindelse ligegyldigt, at særejet kun er steget 80.000 kr. i værdi i forbindelse med overførslen af midlerne.

Familieret 2019, s. 189 ff. og 277 ff.

Ophørs-, udlægs- og opgørelsestidspunkt og betydningen for boopgørelsen

Ophørstidspunktet er d. 1. juli 2021, da de indgiver begæring om skilsmisse. Det fremgår af opgaven, at boopgørelsen skal ske på samme dato, så det er i opgaven ikke relevant at drøfte betydningen af ophørs- og opgørelsesdag jf. hhv. ÆFL §§ 27 og 28.

Familieret 2019, s. 258 ff.

Misbrugskrav

Der er ikke noget grundlag for et misbrugskrav i opgaven. Det vil være en fejl at anse det overtræk, Mikkel skaber på sin dankortkonto for at udgøre misbrug. Han har været uden arbejde og har udelukkende anvendt midlerne til ordinært forbrug, så der er ikke noget grundlag for at overveje et misbrugskrav efter ÆFL § 40 i den anledning.

Familieret 2019, s. 277

AKTIVER/PASSIVER	Mikkel		Harriet	
	Særeje	Delingsformue	Delingsformue	Særeje
Gælden til Harriet	÷ 200.000	÷ 200.000	400.000	
Landejendommen	1.000.000	1.000.000		
Ejerlejligheden				3.000.000
Indtægt fra ejerlejligheden			95.000	
Dankortovertræk	÷ 30.000	÷ 30.000		
Lønkonto			200.000	
Netto	770.000	770.000	695.000	3.000.000

Nettodelingsformue	770.000	695.000
Samlet delingsgrundlag	1.465.000	
Reguleringskrav, jf. § 39	÷ 100.000	
Til ligedeling	1.365.000	

Boslodder	 682.500 + 100.000 = i alt 782.500	682.500 = 682.500 kr.
------------------	---	--

Harriet skal betale et boslodstilsvar på 12.500 kr. til Mikkel, men da Mikkel skylder hende 400.000 kr., kan hun modregne, således at hun ikke overdrager ham noget beløb, hvorefter Mikkel skylder hende 387.500 kr. Hvis parret ønsker en fuld og endelig afregning, må Mikkel betale hende et kontant beløb på 387.500 kr.

Litteratur: Familieret 2019, s. 269 ff.

Opgave nr. 2

Den fallerede virksomhedsejer Stefan Thorsteinsson, der havde afsonet en fængselsstraf for mandatsvig, og som var gift med den noget yngre Nikita, døde i en faldskærmsulykke d. 1. august 2021. Ægtefællerne havde ved ægteskabets indgåelse d. 3. marts 2013 oprettet en formgyldig ægtepagt om fuldstændigt særeje, der skulle aftrappes over en periode på 10 år, med 1/5 hvert 2. år på deres bryllupsdag. Parret havde sammen sønnen Jon på otte år, og Stefan havde fra et tidligere ægteskab de voksne tvillinger Mikkel og Nikolaj. Stefan havde d. 25. juni 2020 oprettet et formgyldigt vidnetestamente med følgende ordlyd:

»Af mine mange bedrifter er mine børn de største. Det er derfor mit ønske, at arven efter mig skal tilfalde dem i stedet for Nikita, der har levet godt af min formue under vores ægteskab. Den driftige og entreprenante Mikkel, der ligesom jeg, ved, at det kræver risikovillighed at få succes i livet og den milde og gode Jon, der minder om min mor Gitte, skal derfor arve mest muligt. Nikolaj, der desværre slægter sin coronaforskrækkede og veganske mor på, skal derimod ikke have del i min formue. To mindre beløb à 20.000 kr. skal gå til min Jagtklub "Marselis" og "Foreningen Far".«

Stefan underskrev testamentet foran dennes to medarbejdere Frederik Frisk og Viggo Vaks, der straks efter underskrev det. Frederik Frisk, der havde gået på handelsgymnasium med Nikolaj og aldrig havde brudt sig om ham, var enig med Stefan i, at han ikke burde arve noget.

Stefan ejede sin Tesla til en værdi af 500.000 kr., sit sommerhus til en værdi af 1.000.000 kr. og indbo for i alt 50.000 kr., herunder et maleri af Gitte. Ægtefællerne ejede i lige sameje en villa med en friværdi på 500.000 kr., og Nikita havde desuden aktiver for 20.000 kr. Nikita gjorde gældende, at testamentet skulle bortfalde, fordi Mikkel i februar 2021 var blevet dømt for ildspåsættelse som led i forsikringssvindel på sin virksomhed, og fordi Stefan ikke havde været på jagt siden februar 2020. Nikolaj gjorde gældende, at testamentet skulle bortfalde fordi Frederik og han var uvenner.

Hvordan skal arven efter Stefan fordeles, når det oplyses, at alle ønsker mest muligt?

På skiftet kom det frem, at maleriet af Gitte, som var malet af en lokal kunstner, havde en værdi af 20.000 kr. Både Nikolaj og Jon ønskede at udtage billedet. Nikolaj gjorde gældende, at Jon ikke havde ret til maleriet, da han aldrig havde mødt Gitte, som Nikolaj selv – uomtvistet – havde haft et meget tæt forhold til. Nikita derimod gjorde i sin egenskab af Jons værge gældende, at Jon havde ret til at udtage billedet, da han mindede mest om Gitte. Mikkel ville ikke have billedet og undrede sig over, at Nikolaj ville have det, da det aldrig havde hængt i forældrenes eller bedsteforældrenes hjem, og de først havde fundet det i Stefans gemmer, da de fordelte hans personlige genstande efter hans død.

Hvem har ret til at udtage maleriet?

Løsningsvejledning til opgave nr. 2 (arveret):

1. Ægtefællernes formueordning

Ægtefællerne har indgået en formgyldig ægtepagt om aftrapningssæreje, jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 2, jf. § 12, stk. 5. Særejet aftrappes med 1/5 hvert andet år og eftersom parret har været gift i otte år, er der på skiftetidspunktet særeje for 1/5 af formuen.

Litteratur: Familieret 2019, s. 128 ff., s. 137 f., s. 147 f.

2. Arven efter Stefan

2.1. Arvinger efter Stefan

Nikita er legal arving efter Stefan, jf. AL § 9, stk. 1, og Nikolaj, Mikkel og Jon er legale arvinger (livsarving) efter AL § 1, stk. 1. Foreningen ”Marselis” og ”Foreningen Far” er indsat som sumlegatarer i testamentet. Både Nikita, Nikolaj, Mikkel og Jon er tvangsarvinger, jf. AL §§ 5 og 10.

Litteratur: Arveret 2018, s 37 ff., s. 49 ff. og s. 301 f.

2.2. Hvilket beløb falder i arv?

Ægtefællernes samlede delingsformue består af (4/5 af 2.070.000) 1.656.000 kr. Hertil kommer Stefans særeje på 360.000 kr. og Nikitas særeje på 53.000 kr. Efter ÆFL § 51, nr. 1, skal ægtefællernes fuldstændige særeje ikke indgå i ligedelingen.

AKTIVER/PASSIVER	M's særeje	M's bodel	H's bodel	H's særeje
Villaen	50.000 kr.	200.000 kr.	200.000 kr.	50.000 kr.
Tesla	100.000 kr.	400.000 kr.		
Øvrige aktiver, herunder maleriet	10.000 kr.	40.000 kr.	16.000 kr.	4.000 kr.
Sommerhuset	200.000 kr.	800.000 kr.		
Netto	360.000 kr.	1.440.000 kr.	216.000 kr.	54.000 kr.
Boslodsberegning (1.440.000 kr. + 216.000 kr. = 1.656.000 kr./2)				
Boslodder		828.000 kr.	828.000 kr.	

Det, der falder i arv efter Stefan, er hans boslod på 828.000 kr. og hans særeje på 360.000 kr., i alt 1.188.000 kr., hvoraf 297.000 kr. (1/4) er tvangsarv og 891.000 kr. (3/4) er friarv. Da Nikita modtager en boslod på 828.000 kr., og desuden har sit særeje på 54.000 kr., har hun ikke ret til suppleringsarv efter AL § 11, stk. 2. Eksaminanden bør nævne dette, da Nikita med sin boslod og sit særeje ligger tæt på grænsen for suppleringsarv (810.000 kr.), men det betragtes som en klar fejl, hvis det konkluderes, at Nikita *er berettiget* til suppleringsarv.

Litteratur: Arveret 2018, s. 55 f. og s. 262 f.

3. Testamentet

3.1. Testamentets samlede gyldighed

Både Nikita og Nikolaj er indsigelsesberettigede og kan derfor anfægte testamentet, jf. AL § 79, eftersom de med testamentet får beskåret deres legale arv og tvangsarv. Der skal herefter tages stilling til testamentets gyldighed.

Det fremgår af opgaveteksten, at der er tale om et vidnetestamente, og det er irrelevant at drøfte, om testamentet lever op til formkravene for et notartestamente, jf. AL § 63, stk. 1. Det vil desuden alene være relevant at overveje og afvise, at der er tale om et nødstestamente, hvis eksaminanden når frem til, at vidnetestamentet er ugyldigt. Da der alene er testeret over beløb og ikke genstande, forventes eksaminanden ikke at overveje, om der kan være tale om en indbofortegnelse efter AL § 66. Sådanne overvejelser skal under alle omstændigheder være korte, og det skal blankt afvises, at AL § 66 finder anvendelse.

Efter AL § 64, stk. 1 skal et vidnetestamente oprettes skriftligt og vedkendes eller underskrives under samtidig tilstedeværelse af to vidner, der straks herefter underskriver testamentet. Disse betingelser er opfyldt. Nikolaj anfægter imidlertid testamentsvidnet Frederik Frisks habilitet som vidne, da de to altid er kommet dårligt overens. Dette medfører imidlertid ikke, at Frederik Frisk ikke kan være testamentsvidne, da han hverken direkte eller indirekte selv er begunstiget ved testamentet og slet ikke har nogen tilknytning til de begunstigede testamentsarvinger. Betingelserne i AL § 64, stk. 3, nr. 1, 2 eller 3 er således ikke opfyldt, og testamentet er derfor gyldigt.

Såfremt eksaminanden skulle komme frem til, at Frederik Frisk ikke kan være testamentsvidne, skal den pågældende fremkomme med en særdeles overbevisende konklusion og desuden på den baggrund nå frem til, at hele testamentet bliver ugyldigt.

Der er intet i opgaveteksten, der indikerer, at Stefan ikke er testamentshabil, jf. AL § 74, og der er intet, der peger i retning af, at betingelserne for at oprette et nødstestamente, jf. AL § 65 er opfyldt, hvorfor det vil være irrelevant at inddrage overvejelser herom.

Litteratur: Arveret 2018, s. 171 f. og s. 191 ff.

3.2. Bortfald af testamentets enkelte bestemmelser

Nikita gør gældende, at testamentet skal bortfalde som følge af Mikkels dom for ildspåsættelse og som følge af, at Stefan i over et år før sin død ikke havde været på jagt.

På tidspunktet for testamentets oprettelse havde Stefan ikke været på jagt i flere måneder, hvilket han må antages selv at have været klar over. Den omstændighed, at han fortsat (i øvrigt under coronanedkukningen) ikke har været på jagt, kan derfor ikke medføre,

at legatet til "Marselis" bortfalder som følge af bristende forudsætninger, jf. AL § 77, stk. 1, nr. 2.

Det skal derimod diskuteres, om Mikkels dom for ildspåsættelse medfører, at forudsætningen for testationen er bortfaldet, jf. AL § 77, stk. 1, nr. 2. Testationen begrundes med, at Mikkel er "driftig", "entreprenant" og "risikovillig" og ikke med, at han er lovlydig eller altid handler korrekt. Det må på den baggrund lægges til grund, at testationen ikke er bortfaldet efter § 77, stk. 1, nr. 2, særligt henset til, at Stefan også selv er idømt en fængselsstraf for mandatsvig. Den omstændighed, at Stefan antageligt har været vidende om Mikkels dom fra februar 2021 og frem til sin død i august 2021, medfører ikke i sig selv, at Stefan ved sin passivitet har accepteret kriminaliteten. Dette er således ikke tilstrækkelig argumentation for, at testamentet ikke er bortfaldet.

Arven efter Stefan skal derfor fordeles efter testamentet.

Litteratur: Arveret 2018, s. 203 ff.

4. Den kvantitative fordeling af arven

Der falder som nævnt i alt 1.188.000 kr. i arv efter Stefan, og da Stefan efterlader sig tvangsarvinger, er 297.000 kr. (1/4) tvangsarv og 891.000 kr. (3/4) friarv. Tvangsarven skal fordeles med 1/2 til Nikita og 1/3 af 1/2 til Mikkel, Nikolaj og Jon, jf. AL § 5 stk. 1 og AL § 10. Nikita får derfor 148.500 kr. i tvangsarv, mens Mikkel, Nikolaj og Jon hver får 49.500 kr.

Det fremgår af testamentet, at Mikkel og Jon skal arve "mest muligt", og at "Marselis" og "Foreningen Far" hver skal have et sumlegat på 20.000 kr. De to sumlegater udredes først, og der er nu (891.000 kr. – 20.000 kr. – 20.000 kr.) 851.000 kr. tilbage til fordeling mellem arvingerne. Formuleringen "mest muligt" skal fortolkes således, at Nikitas og Nikolajs arv begrænses til tvangsarven, hvorfor Mikkel og Jon hver arver halvdelen af de 851.000 kr., altså 425.500 kr.

Litteratur: Arveret 2018, s. 250 f. og s. 301 f.

5. Hvem har ret til at udtage billedet af Gitte?

Både Jon og Nikolaj ønsker at udtage billedet, og de har begge to tilstrækkelig arv at udtage billedet på efter AL § 6, stk. 1.

Efter AL § 6, stk. 2 skal en konflikt mellem slægtsarvinger afgøres ved lodtrækning, medmindre aktivet har en særlig erindringsværdi for en af arvingerne. Det har i den forbindelse ikke nogen betydning, at Jon *minder om* Gitte, som han aldrig har mødt.

Den omstændighed, at Nikolaj havde et tæt forhold til Gitte er heller ikke nok til, at maleriet har en særlig erindringsværdi for Nikolaj, da han ikke har minder knyttet til maleriet. Det skal derfor afgøres ved lodtrækning, hvem der har ret til maleriet, jf. AL § 6, stk. 2.

Litteratur: Arveret 2018, s. 47 f.